

Esther

Hay mipanggep ketuwen liblu an Esther

Hituwen liblu ya ipainilanay inat Esther an nangihwang nadah Judyu ot uggeda nipipate. Da Esther ke Mordecai ya nadan dakol an ibbadan Judyu an holag Israel an nien balud ad Babilon ya numboble dad Persia. (Handih 539 B.C. ya inapput di Persiy Babilon ot sakupon da.)

Hi Serses di patul di Persia ketuwen tiempo. Imbolhe na nan inayanan hi Vashti, ot iinenah Esther an Judyu. (Mu ugge ni-an nainila an hi Esther ya Judyu.)

Hidi nah numboblaysan Serses ya wada on tagun hi Haman di ngadana. Nipatag-ey saad na ot mumbalin an mihaynod ke Serses an patul. Hi Haman ya ohan Amalekite. Kahingngitana nadan Judyu ot iplanunan pipate didan amin. Nakihummangan nah patul an hi Serses ot kalyonan hiyan mangapyah olden ta damanan patayon nadan tatagu nadan Judyu nah magtud an algo. Ya timbal nan patul.

Mu indani ya dingngol Mordecai an amaon Esther hituwen olden ot umen Esther ot kalyonan hiyay mipanggep ketuwen planu. Ot ikanamangan Esther di biyag na ot e makihummangan nah patul mipanggep ketuwen kabulunan da. Hay inat nan patul ya nangapyah hinnatkon an olden an miabulut nadan Judyun makihangga nadah buhul dat ihwang day adol da. Athidiy

inat nadan Judyu ot mihwang dah katayan da ot hi Haman di nipipate.

Hay inat nadan Judyu hi pun-an-anlaan da gapuh nangapputan da ya inlapun da nan piyesta dah katootoon an makalin Purim.

Hay nitudok ketuwen liblu:

1. Numbalin hi Esther an inayan nan patul an hi Serses. (chapters 1-2)
2. Numplanuh Haman an manadag nadah Judyu. (chapter 3)
3. Numplanuh Esther an mangihwang nadah ibbanan Judyu. (chapters 4-7)
4. Inihwang Apu Dios nadan Judyuh katayan da. Nilappuy Piyesta an Purim. (chapters 8-10)

Hay numpahamulan nan patul an hi Serses

¹⁻² Handi ya wada on patul an hi Serses an nun-ap-apuh hinggatut ta duwampulut pitun probinsia nipalpud India ingganad Sudan. Hay kiha-adana ya ad Susa. ³ Handih mikatlun toon hi numpatulana ya numpahamul ot ayaganan am-in di oopisyal na, nadan aap-apun di tindalunad Persia ya Media an boble dan pun-ap-apuwana, nadan gubernador nadah probinsia ya nadan aap-apuh di. ⁴ Hidiyen numpahamulana ya immeh onom di bulan ta pangipatibonah kinadangyana ya pangipatibonah dayaw diyen boblen pun-ap-apuwana.

⁵ Nagibbuh diye ot mumpahamul boh hinling-guwan nah dolan di balena, nah boble nad Susa ot ayaganan am-in di tataguh di, kadangyan ya nawotwot. ⁶ Hanan dola ya naka-iphod an

nakurtinaan hi blue ya mabayak ya ma-maingit an luput di gakod na. Ya nihuklub dadiyen gakod nah natuligonggong an silber an nihable nadah tukud an marbol. Nikapyay marbol, perlas ya nadan udum an nanginan batu kediye dola. Ya nadan ubunan hidi ya nakapyah balituk ya silber. ⁷ Ya balituk an basun nunhihinnatkon an maid di duwan e nun-ingngoy nangiinuman da nah dakol an mainum an inukat nan patul. ⁸ In-olden nan patul nadah muttatyunan adida lukudon di ipainum dat nangamung di kadakol di pinhod nadan tatagun inumon.

⁹ Hi Basti an inayan nan patul ya numpahumul damdama nadah binabai nah bohongna. ¹⁰ Handih mikapitun algo ya mangmanginum nan patul an maan-anla. Indani ya impaayag na nadan pitun kapun an linalakin muttatyunan hi Mehuman, hi Bista, hi Harbona, hi Bigta, hi Abagta, hi Sethar ya hi Karkas. ¹¹ Kinalinan didan eda awiton hi Basti an inayanan ipngot na nan pongot di inayan di patul ta umalih kad-ana. Hidiyen inayana ya maddikit an abu, kinali pinhod nan ipatibo nadah oopisyal na ya nadah bisitanay kinamaddikit na. ¹² Mu handih e kalinin nadan muttatyu ke Bastih diyen olden nan patul ya adina pinhod an ume. Gapun diye ya namahig di boh-ol nan patul.

¹³ Ot pinghanadi ya inayagana nadan opisyal nan nangingilan am-in hanadah olden ya hay pang-e dad Persia ta inilaona hin nganney maphod an aton te deke on munhanhan nan patul ke dida hin nganney punnomnom da mipanggep ke dadiyen maunud an olden.

¹⁴ Hanadan oggana punhanhanan ya hi Karsena, hi Sethar, hi Admatha, hi Tarsis, hi Meres, hi Marsena ya hi Memukan. Dida nadan pitun natag-en aap-apun pundinolana kediyen boble dan Persia ya Media. ¹⁵ Kananan diday “Hay an patul an hi Serses ya intud-ak ku nadan muttatyuk ot eda kalyon nah inayak nan olden ku, mu uggena inun-unud! Ad uwani ya ibagak ke dakayu hin nganney lebbeng nan aton takun hiya, mipuun nah olden taku.”

¹⁶ Kanan Memukan nah patul ya nadah opisyal nay “Numbahul hi Basti an inayam ya bokon he-a ya abun inayanay numbahulana, mu takon hanadah aap-apuh boble taku ya am-in hanadah ibba takun linalaki. ¹⁷ Loktat ya am-in day binabai ya adida mo lispituwon di inayan da ten donglon dah naen inat Basti! Ahida kanan di ‘In-olden nan patul an hi Serses an ume nan inayanan hi Bastih kad-ana ya uggena inun-unud di kinalin nan inayana yaden patul.’ ¹⁸ Nunnaud an donglon di inayan min oopisyal muh tud Persia ya Mediad uwanin algoy inat Basti ot iun-unud dan hiyan adida lispituwon di inayan dat humlun hi puntutututan da. ¹⁹ Kinali deket pinhod mu ya iolden mut adi mo mumpatpatibo ke he-an patul nan inayam an hi Basti. Ipatudok muh nae nah nitudkan nadan olden hitud Persia ya Media ta adinadaman e mahannotan. Ne nanibo kah udum an mapmaphod an inayam an mihannot ke hiya. ²⁰ Ta deket mipainilan am-in tuh boble takuh naen olden mu ya lispituwon am-in di binabaiy inayan da, kadangyan weno nawotwot.”

²¹ Am-in nadan opisyal, takon nan patul ya pin-inhod dah diyen kinalin Memukan ot un-unudon nan patul hidiyen kinalina. ²² Ot ipaenan am-in hanadah probinsiyay tudok an nibalin am-in hanadah nunhihinnatkon an kalin nadan tatagu. Kanana nah tudok nay “Am-in di linalaki ya diday maun-unud hi nunhituwan da.”

2

Numbalin hi Esther an inayan di patul

¹ Handih maid moy boh-ol nan patul ya nonomnomonah nah Basti an inayanah, hay inat Basti ya nan in-oldenan maat ke hiya. ² Kanan nadan konsehal nay “Daan mot ihamakan dakah maddikit an babain ugge nalahin? ³ Damanan tudduwom di opisyal nadah probinsia ta iall dan am-in di maddikit an binabai tuh balem hitud Susa. Ta pipaptok mu didan Hegai an kapun an mumpaptok nadah binabaim ta atona nan mangipaphod hi ang-ang da. ⁴ Ne deke pinilim hin dahdin diday nakappinhod mun mihannot ke Basti an inayam.” Inun-unud nan patul hidiye te hay punnomnom na ya maphod hidiyen kinali da.

⁵ Hidid Susa ya wada on Judyun hi Mordekai an imbabalen Jair an imbabalen Simei an imbabalen Kish an holag Benjamin. ⁶ Hay gapunan wada dah di ya handih inapput handin patul an hi Nebukadnesar di Judah ya inalanah Mordekai takon nan patul an hi Jehoiakin ya nadan tatagun inilpuna dida Jerusalem ot iena didad Babilon an boblena. Impumbalina didan balud hidi ya hi Mordekai di oha ke dadiyen nibalud. ⁷ Waday

ibanan hi Esther an hay ngadanah Hebrew an kalida ya Hadassah. Hiya ya maddikit ya makaphod di adol na. Handih natey aammod na ya inawit Mordekai ot ong-ongalonan imbilang nan imbabalena.

⁸ Gapun diyen olden nan patul ya dakol day maddikit an binabain nie nah patul ya hi Esther di oha. Impakiha-ad da dida nah balen nan patul ot ipaptok Hegai dida. ⁹ Umamlong hi Hegai ke Esther ot ugge nabayag ya inlappu nan mangat nah pun-iphod hi ang-ang ke Esther an oggana iluton ya piliyonay makan an ipakanan hiya. Inappil nah Esther ta makakkaphod di kiha-adana nah kiha-adan di binabai ya indatanah pitun pinilinan muttatyu nah balen di patul ta diday mangipaptok ke hiya.

¹⁰ Tinugun Mordekai hi Esther an adina ipainila an hiya ya Judyu. ¹¹ Kabigabigat on munlinna-uh Mordekai hi hinangngab nan kiha-adan da Esther ta tibona hin nganney innuna weno nganney ma-ma-at ke hiya.

¹² Hay pangatan da nah pun-iphodan dah ang-ang nadah binabai ya umeh hintoon. Te onom di bulan di pun-ilutan dan dida an iusal day lanan di myrrh ya onom boy bulan di pun-usalan dah lanan di balsam. Deket nagibbuh diye ya damanan ume da moh kad-an nan patul an maohhaohha da. ¹³ Deket eda ume nah kad-an nan patul ya damanan midat ke dida nan pinhod dan bulwati weno nadan udum an pinhod dan usalon. ¹⁴ Ume da nah hilong hidi ne nah kabiggatana ya mie da nah oha bon kiha-adan di binabain mibilang an inayan nan patul

an hay mumpaptok ke dida ya hi Saasgas an oha bon lalakin kapun. Deket adi pinhod nan patul nan babai ya adi mo ipidwan diyen babain umeh kad-ana. Mu deket pinhod nan patul hidiyen babai ya ipaayag na ya ngadanonay ngadana.

¹⁵ Indani ya nadatngan di pangayan Esther hi kad-an nan patul. Kediye hiya moy umeh kad-an nan patul ya in-usal na nan bulwatin kinalin nan mangipaptok ke dida an hi Hegai. Hi Esther ya imbabalen Abihail an amaon Mordekai. Inong-ongal hi Mordekai ot ibilang nan imbabalena. Am-in nadan manibon Esther ya maphod di pangang-ang dan hiya. ¹⁶ In-e dah Esther hi balen nan patul an hi Serses kediye Tebet an mikapulun bulan hi mikapitun toon an numpatulana. ¹⁷ Indani ya hi Esther di pininhod nan patul hi am-in nadah binabai. Ot ipapngot nan Esther nan pongot di inayan di patul ta hiya moy inayana an bokon moh Basti. ¹⁸ Numpahamul nan patul hi kidayawan Esther ot ayaganan am-in nadan opisyal na ya nadan kakadangyan. Ya in-oldenan tumungon am-in di tatagu nadah boblen sinakup di pun-ap-apuwana an kediye algo ya nangidat hi nungkanginan regalo nadah tatagu.

¹⁹ Hi Mordekai di oha nadah tinuddun nan patul an opisyal na. ²⁰ Ya hi Esther ya ug-uggena impainilan hiya ya Judyu te tinugun tuwalin Mordekai an adina ipainilan hiya ya Judyu. Ot un-unudonan umat hi nangun-unudanan hiya handih kaittay nah nangipanaptokanan hiya.

Hay nangihwangan Mordekai nah patul

²¹ Kediyeen pungngunuwan Mordekai nah balen nan patul ya waday duwan kapun an guwalya nah hogpan hi kuwartun nan patul. Dadiyen duwan guwalyan da Bigtana ke Teres ya waday binoh-olan da nah patul an hi Serses ot munhummangan dan patayon da. ²² Mu ininnilan Mordekai hidiyen planu da ot kalyonan Esther an inayan nan patul ot idatdatong Esther nah patul hidiyen kinalin Mordekai. ²³ Impaimbistigal nan patul ya makulug hidiyen indatdatong dan hiya ot pipatena dadiyen duwan linalakin intayun da dida. Hituwen naat ya impatudok nan patul nah liblun di boble.

3

Implanun Haman an aton di kadadagan am-in nadan Judyu

¹ Indani ya impatag-en nan patul di saad Haman ot hiyay katagtag-ayan am-in hanadah opisyal na. Hi Haman ya imbabalen Hammedata an holag Agag. ² Am-in nadan opisyal nah balen nan patul ya mundukkun da ya munyuung dah hinangngab Haman hi punlispitu dan hiya te hidiyey in-olden nan patul an aton da. Mu hi Mordekai ya adina un-unudon. ³ Ot hanhanan nadan udum an opisyal ke hiya hin tipet adina un-unudon di olden nan patul. ⁴ Kabigabigat on kalyon dan hiyan un-unudona nan olden nan patul, mu adina un-unudon dida. Loktat ya kinalinay gapunan kananay “Ha-oy ya Judyuwak kinali adinadaman eyak munyuung ke Haman.”

Ot kalyon dan Haman hidiyet panib-an da hin maanusanah diyen at-atton Mordekai.

⁵ Handih tinibon Haman an adi mundukkun ya adi munyuung hi Mordekai ke hiya ya namahig di boh-ol na. ⁶ Ya handih ininnilanan Judyuh Mordekai ya ninomnom nan bokon ya abuh Mordekai an kastiguwona. Mu implanunan pipaten am-in nadan Judyu nadah boblen sinakup nan pun-ap-apuwan Serses.

⁷ Handih mikahimpulut duwan toon hi numpatulan Serses nah namangulun bulan an Nisan ya in-olden Haman an mumbubunut dat panginilaan da hin ngannen algo ya bulan di pangatana kediyeen implanuna. Ot gutudon da nan mikahimpulut tulun algon di Adar an mikahimpulut duwan bulan.

⁸ Kanan Haman nah patul di “Waday ohan klasen tatagun nikamon ditaku ya wada dan am-in hi boblen sinakup tun pun-ap-apuwam. Hin-natkon di pangi-e dan maid di niingngohanah pangi-en di udum an tatagu. Oha bo ya adida un-unudon di olden tuh boble taku. Kinali adi maphod hin iabulut taku didan athidi. ⁹ Deket pinhod mu ya iolden mut pipate taku didan am-in, takomboy iha-ad kuy tulunggatut ta nap-at an libun kilon silber nah pangiha-adan hi pihhun tun boble taku.”

¹⁰ Inabulut nan patul hidiyen kinalin Haman ot kaanona nan singsing hi taklenan hidiyey oggan da pummarka nadah ioldena ot idat na nah buhul am-in di Judyu an hi Haman an imbabalen Hammedata an holag Agag. ¹¹ Kanan nan patul

ke Haman di “Adik mahapul nan pihhum. Atom di pinhod mun aton hanadah tatagu.”

¹² Handih mikahimpulut tulun algoh naman-gulun bulan ya inayagan Haman nadan sekretarin nan patul ot pungkalina nan olden yaden pun-itudok dadiyen sekretari ot mibalin am-in hanadah nunhihinnatkon an kalin nadan tatagu ta mipaen am-in hi gubernador ya opisyal nadah boble. Nakapya dadiyen tudok mipuun hi olden nan patul ot mamarkaan hi singsing na. ¹³ Ot umitud-ak dah mumpangie ke dadiyen tudok hi kabobboble. Nitudok hidin mipipaten am-in di Judyu, aam-ama ya iin-ina ya u-unga hi hin-algo ya maalan am-in di nganneh diyen limmu da. Hituwe ya maat mikahimpulut tulun algon nan bulan an Adar. ¹⁴ Mipainilan am-in hi kabobboblen mumbalin hi olden hidiye ta mundadaan am-in nadan tatagu ten madatngan hidiyen algo. ¹⁵ Ot mipuun hi olden nan patul ya nipainilah diyeh katagutagud Susa ot ahi e mipainilan am-in hi kabobboble. Hi Haman ya nan patul ya mangmangbun dan mangmanginnum da yaden mabulubulun kattog nadan tatagud Susa.

4

Hay numpabaddangan Mordekai ke Esther

¹ Handih ininnilan Mordekai di mipanggep kediye ya numbik-inay bulwatina te u-umyung. Ot numbulwatih langgote ya hina-adanay ulunah dap-ul ot e dumanallanan nah boblen nalot di koga na gapuh hakit di nomnom na ² inggana dimmatong nah hogpan nah balen

nan patul. Mu ugge hinumgop te adida paghophon di numbulwatih langgote. ³ Handih nuninnilan am-in hanadah bobleh tuwen olden nan patul ya waday oha nadah Judyu on mungkoga da. Uggeda nangnangngan te muntopol da ya numpumbulwati dah langgoten mibakbakillang dah dap-ul.

⁴ Handih impainilan nadan kapun an linalaki ya nadan muttatyun Esther ke hiyay at-atton amaonan hi Mordekai ya mabulun hi Esther ya uggena inilay atona. Immipaeh bulwatin ibulwati nat bokon hay langgote, mu adina pinhod. ⁵ Ot itud-ak nah Hatak an kapun an lalakin indat nan patul ke hiyan pummuttatyunah kad-an Mordekai ta ena hanhanan hin tipet munathidi. ⁶ Immeh Hatak hi kad-an Mordekai nah hogpan hi balen nan patul ot hanhanana.

⁷ Ot kalyon Mordekai am-in ke hiyay na-na-at ya kinali na pay di mipanggep nah pihhun kinalin Haman an idat na nah boble ta mipipaten am-in di Judyu. ⁸ Ya indat nan hiyay ohan nitudkan nan olden nan patul ad Susa hi kadadagan am-in di Judyu ta idat nan Esther. Kananan hiyay “Iesplikar mun Esther tun ma-ma-at ya kalyom ke hiyat e mumpahpahmok nah patul ta homkona nadan ibbanan Judyu.” ⁹ Inun-unud Hatak ot ume.

¹⁰ Indani ya intud-ak bon Esther hi Hatak an ena kalyon ke Mordekai hituwe: ¹¹ Kananay “Waday olden nan patul an deket waday tagun na-ala on imme nah gawwan di dolan nan patul an e manibon hiya an ugge naayagan ya makastigut mate. Ya inilan am-in di tataguh tuwen

olden mipalpu nadah opisyal na inggana nadah tataguh probinsia. Hay ya abu adi katayan nan tagu ya hin idongdong nan patul ke hiya nan balituk an patanong na. Ya oha pay ya nahawwal mon himbulan di nala-uh ug-uggeyak nangipaayagan nah patul.”

¹² Dingngol Mordekai hidiyen impaad Esther ¹³ ot ipaad na boy pinhod na damdaman kalyon ke hiya.

Hituwey kinalina: “Adim nomnomnomon an gapu te dehna kah balen nan patul ya mihwang ka takon di Judyu ka. ¹⁴ Deket pangam hi op-opiyad uwani ya waday udum an kalpuwan di baddang ta mihwang hantudan ibba takun Judyu. Mu he-a ya nadan iibam takon di ha-on ya mate takun am-in. Muden nungay ot anhan ta hay gapunah numbalinam an inayan di patul ya ta waday maat mud uwani!”

¹⁵ Indani ot ipaad bon Esther di humang nan Mordekai. ¹⁶ Ot hituwe boy kinalina: “Em amungon am-in nadan ibba takun Judyuh tud Susa ta muntopol kayun adi kayu mangan ya adi kayu uminum hi tulun algo ta idasalanak ke dakayu. Athidi damdamay aton mi hantudah muttatyuk. Deket magibbuh diye ya umeyak nah patul takon di adi miabulut nah olden di athidi. Kinali kal-ina ket gapun diyen atok ya mipipateyak ya takombo!” ¹⁷ Ot un-unudon Mordekai hidiyen kinalin Esther an atona.

5

Hay imbagan Esther nah patul

¹ Handih mikatlun algoh nuntopolan dan uggeda nangan ya imbulwatin Esther nan bulwatin di inayan di patul ot umeh kad-an nan patul nah pun-opisinaana. Hanan patul ya inumbun nah ubunanan inhanggana nah panto.

² Handih tinibonah Esther an muntattaddog nah dola ya indongdong nan hiya nan patanong na. Ot humgop hi Esther ot dapaonay udun diyen patanong nan patul.

³ Kanan nan patul ke hiyay “Tipet immali ka? Nganney ibagam, Esther an inayak? Kalyom hin nganneh diye te damanan idat kun he-a takon di godwan tun boblen pun-ap-apuwak.”

⁴ Kanan Esther di “Apu patul, deke anhan ta tobalom ya pinhod kun umali kayun Haman hidih kad-ak hi mahmahdom ta mangan takuh di te idadaan dakayuh mungkahong-on makan.”

⁵ Ot ipaayag nan patul hi Haman ta umalih kad-an Esther ta mangan dah di te nundadaan hi Esther hi makan. Immalih Haman ot ume da.

⁶ Handih mangmanginum da ya kanan bon nan patul ke Esther di “Ne nganneh diyen ibagam ta idat ku? Takon di godwan tun boblen pun-ap-apuwak di ibagam ya idat ku.”

⁷⁻⁸ Kanan Esther di “Deket maule kan ha-on, apu patul, ta abulutom di ibagak ya pinhod ku bon umali kayun Haman hi bigat ta idadaan dakayu boh makan. Kediye pangibagaak nah pinhod kun ibagan he-a.”

⁹ Hi Haman ya maan-anlan timmayan, mu handih tinibo nah Mordekai an um-umbun nah hogpan hi balen nan patul an adi umina ya adi munyuung hi pangipatonah lispitunan hiya ya

namahig di boh-ol na. ¹⁰ Mu inippol nay boh-ol na ot umanamut. Immayag hi gagayyum nan umeh dih baleda ya impakiayag na nan inayanan hi Seres. ¹¹ Kediye ya impahhiyanan diday kakinadangyana, hay kadakol di imbalenan linalaki ya hay nangipatag-ayan nan patul hi saad na. Ya impahhiya nan didan hiya moy kaim-importanteyan mon am-in hanadah opisyal nan patul.

¹² Kanana pay di “Bokon ya ammuna danae te ha-oy ya ammunay inayagan Esther an makikan nah patul. Ya makieyak kami pay nah patul hi bigat! ¹³ Mu maid di hilbin am-in datuwe ke ha-on ten tinibok nan Judyun hi Mordekai an umumbun nah hogpan hi balen nan patul.”

¹⁴ Ot kanan nan inayana ya nadan gagayyum nay “Daan mot mumpakapya kah duwampulut liman metroh katag-en di pangitayunam ke hiya? Ya ibagam nah patul hi bigat ta ipatayunah Mordekai ta maan-anla kan umen makihumul.”

Immamlong hi Haman kediye kinali da ot ipakapyana nan pangitayunan hi tagu.

6

Hay nangipadayawan nan patul ke Mordekai

¹ Kediye hilong ya adi pakahuyop nan patul. Ot ipaukat na nadan nungkitudok an na-nah nah boble ot ibidbid dan hiya. ² Indani ya dinatngan da nan nitudok mipanggep hi inat Mordekai hi nangipainilaana nah patul mipanggep handin niplanun katayana. Hay nangiplanun diye ya da Bigtana ke Teres an

kapun an linalakin guwalya nah pantoh kiha-
 adan nan patul. ³ Handih dingngol nan patul
 hidiyen binidbid da ya kananay “Nganney inat
 taku ya nganney indat takun Mordekai hi ginun-
 ud na?” Kanan nadan muttatyunay “Maid di inat
 taku ya maid di indat takun hiya.”

⁴ Indani ya kanan nan patul di “An dahdiy
 opisyal kun dehtu tuh balek?” Kediye ya ni-
 paddin hinumgop hi Haman an e ot makihum-
 mangan ke hiya mipanggep hi pangitayunan dan
 Mordekai nah impakapyana.

⁵ Kanan nadan muttatyunay “Dehdih Haman
 an muntattaddog nah dola.” Kanan nan patul di
 “Paghopon yu.”

⁶ Hinumgop hi Haman ot kanan nan patul ke
 hiyay “Waday ohan tagun pinhod kun ipadayaw.
 Nganney atok an mangipadayaw ke hiya?”

Kanan Haman hi nomnom nay “Dahdi nin di
 pinhod tun patul an ipadayaw? Nunna-ud an ha-
 on hidiye, maid di udum.” ⁷ Ot kananay “Deket
 pinhod mun ipadayaw di ohan tagu ya athituy
 atom. ⁸ Ipabudal muy ohan bulwatin di patul
 ya nan kabayun nuntakkayam an napngotan hi
 nabalol an pongot. ⁹ Ya ayagam di oha nadah
 katagtag-ayan an opisyal mu ta ipabulwati na
 nan bulwatim kediyen tagu ne impuntakke nat
 ipangulu nan e idanallanan nah gawwan di
 boble. Ya kalyom nah opisyal ta itukutukuk nan
 kananay “Tibon yuy pangat nan patul nah tagun
 pinhod nan ipadayaw!”

¹⁰ Kanan nan patul ke Haman di “Makaphod
 hinae. Mangin-e-e ka mot em alan nan bulwati
 ya nan kabayu ta dayawon takuh Mordekai an

Judyu. Adim ibahhon aton am-in ke hiya nan kinalim. Dehdin um-umbun nah hogpan tuh balek.”

¹¹ E inalan Haman nan bulwati ya kabayu ot pabulwatin Mordekai ot puntakkayona nah kabayu. Ot guyguyyudonah diyen kabayun nuntakkayan Mordekai ot idanallananah gawwan nan boblen itukutukuk nay “Tibon yuy pangat nan patul nah tagun pinhod nan ipadayaw!”

¹² Indani ot mibangngad hi Mordekai nah hogpan hi balen nan patul, mu hi ke Haman ya ginalanan immanamut hi bale dan nakabba-inan.

¹³ Ot kalyona nah inayana ya nadan gagayyum nan am-in dadiyen naat. Ya kanan nan inayana ya nadan gagayyum nay “Hi Mordecai an nangidat hi kibabainam ya Judyu, kinali nunna-ud an adika pakaapput ke hiya.” ¹⁴ Nanongnan munhuhummangan da ya immali nadan kapun an linalakin muttatyun nan patul ot gal-an dan awiton hi Haman te e makikan nah indadaan Esther an inayan nan patul.

7

Hay nangipipatayan nan patul ke Haman

¹ Imme da Haman ya nan patul ot eda bo mangan hi kad-an Esther. ² Handih mangmanginum da ya kanan bon nan patul ke Esther di “Agam, kalyom mod uwaniy pinhod mun ibaga ta idat ku. Kon uggek kinalin idat kun he-ay godwan tun boblen pun-ap-apuwak hin hidiyey pinhod mu?”

³ Kanan Esther di “Deket umamlong kan haon ta abulutom tun pinhod kun ibagan he-a ya

datuwe anhan di ibagak: Adim anhan iabulut an mateyak ya adim bo iabulut an mate nadan ibbak an Judyu. ⁴ Te ha-oy ya nadan ibbak an Judyu ya nabayadan di biyag mit mipipate kami. Gulat nat takon di nabayadan di biyag mit mumbalin kamih himbut ya pangak ot hi op-opyan takon di adik ibagan he-a te adi umipabulun ten athidi ya abu ya adi mahapul an edaka distulbuwon, apu patul. Mu deyan pipate dakamin am-in.”

⁵ Kanan nan patul ke Esther di “Dahdih diyen tagun e mo anhan mangat hi athina?”

⁶ Kanan Esther di “Hanan buhul min Judyu an mangipaholholtap ke dakami ya hituwen gaga-ihon tagun hi Haman!” Ya timmattakut hi Haman hi hinangngab nan patul ya hi Esther. ⁷ Limmah-un nan patul an bimmobboh-ol ot ume nah garden hidi nah balena.

Hi Haman ya inilanan kastiguwon nan patul ot mumpahpahmok ke Esther ⁸ an nundukkun ya inhakmo adol na nah inumbunan Esther. Kediye ya nipaddin nibangngad nan patul ot tibonah Haman ya bimmungot an kananay “Atom pay anhan di athinan pilitom an ihuyop tun inayak hituh balek yaden dehtuwak!” Kinalin nan patul hidiye ot hukluban nadan muttatyuy ulun Haman.

⁹ Indani ya kimmalih Harbona an kananay “Man dehdi pay hi paldang di balenay impakapyanan duwampulut liman metroy kinatagenan pangitayunana ke Mordekai an nangih-wang ke he-a.”

Kanan nan patul di “Eyu itayun hi Haman hidi.”¹⁰ Ot eda itayun hi Haman nah impakapyanan pangitayunana ke Mordekai ahi ya naal-alubyag di namahig an boh-ol nan patul.

8

Hay kalebbengan nadan Judyu an makilaban hi buhul da

¹ Kediyeen algo ya indat nan patul an hi Serses ke Esther am-in di limmun Haman an buhul nadan Judyu. In-e dah Mordekai hi kad-an nan patul te kinalin Esther ke hiya an ibanah Mordekai. ² Kinaan nan patul nan singsing an pummarkanan binangngad na ke Haman ot idat nan Mordekai. Ot pumbalinon Esther hi Mordekai an mumpaptok am-in hi limmun Haman.

³ E bo nundukkun hi Esther nah kad-an di hukin nan patul ot makihummangan an mungkogan mumpahpahmok ke hiya ta adina ituluy nan gaga-ihon implanun Haman an maat nadah Judyu. ⁴ Ya indongdong nan patul nan bal-ituk an patanong na ot uminah Esther. ⁵ Kanan Esther di “Deket pinhod mu ya deket umamlong kan ha-on ya deket hay punnomnom mun tuwe ya maphod, iolden mu anhan ta adi maunud nan olden Haman an imbabalen Hammedata an holag Agag an madadag kamin Judyu tuh boblen pun-ap-apuwam. ⁶ Te adiyak pakaippol an mangang-ang hi kadadagan di pamilyak ya nadan ibbak an Judyu.”

⁷ Ya kanan nan patul ke da Esther ke Mordekai di “Kon nganney pundanagan yu? Deya bon

impitayun kuh Haman ya indat kun am-in di lim-munan he-a gapuh panadagana ot ke dakayun Judyu! ⁸ Mu deket mipanggep nah olden kun namarkaan hi sinyal ku ya adi mo nadaman e mahannotan hidiye. Mu damanan mangapya kayuh tudok ta kalyon yuy ngannen pinhod yun kiphodan nadan Judyu ya markaan yuh sinyal ku ta ipae yun dida.”

⁹ Ot kediye mikaduwapulut tulun algoh mikatlun bulan an Siban ya impaayag Mordekai nadan sekretarin nan patul ot ipatudok na nan tudok na nadah Judyu ya nadah gubernador ya opisyal nadah hinggatut ta duwapulut pitun probinsiya mipalpud India ingganad Sudan. Hanan tudok ya nibalin hanadah nunhi-hinnatkon an kalin nadan tatagu nadah boblen kipaeyan nan tudok. ¹⁰ Dadiyen tudok an impaen Mordekai ya napelmaan hi ngadan nan patul ya namarkaan boh sinyal na. Ot pun-ien nadan numpuntakkeh nakakkal-ot an bumtik an kabayun nan patul.

¹¹ Nipainila ke dadiyen tudok an iabulut nan patul an maamung nadan Judyuh kabobboble ta makihangga dah pundipendal dah adol da ya damanan pumpate da nadan buhul dan mamaten dida, nadan inayan da ya nadan imbabale da. Ya damanan alan day limmun nadan buhul da. ¹² Hituwen olden ya maun-unud am-in hanadah boblen pun-ap-apuwan Serses nah nagtud an algon kadadagan nadan Judyu an kediye ya mikahimpulut tulun algoh mikahimpulut duwan bulan an Adar. ¹³ Nakapyah tuwen olden ya nipainilan am-in hanadah probinsia

ta mundadaan nadan Judyun makihangga hin madatngan hidiyen nagtud an algo. ¹⁴ Ginal-an nadan nangie ke dadiyen tudok an numpuntakke da nadah nakal-ot an kabayun nan patul. Takon ad Susa an boblen nan patul ya nipainilah diyen olden.

¹⁵ Limmah-un hi Mordekai nah balen nan patul an imbulwatina nan bulwatin umat hi bulwatin di patul an mabayak ya blue ya naoddahan hi ma-maingit ya numpongot hi balituk.

Handih nipainila nan olden ad Susa ya maan-anla nadan tataguh di. ¹⁶ Maan-anla nadan Judyu ya pakallispituwon di tatagu didan Judyuh kabobboble. ¹⁷ Ya am-in nadan Judyu nadah probinsia an nibidbidan nan olden nan patul ya maan-anla da kediyen algo ot munhahamul da. Ya wada day udum an tatagun numbalin an Judyu gapu te tumakut dan dida.

9

Hay nangapputan nadan Judyu

¹ Handih nadatngan nan mikahimpulut tulun algon di Adar an mikahimpulut duwan bulan an hidiyey algon namnamaon nadan buhul di Judyu an pangapputan dan dida ya ugge naat te numbalin ot ya abu an nadan Judyuy nangapput. ² Niohhan nakihangga nadan Judyu nadah probinsia kediyen boblen pun-ap-apuwan nan patul an hi Serses hi kumpulmin tagun e mangipatnan manadag ke dida. Ta hidiye nan tumakut di udum an tatagu ke dida ya maid di natulid an e makihanggan dida. ³ Hay kakulugana ya idlopan nadan gobernador ya opisyal nadan Judyu te

tumakut dan Mordekai. ⁴ Te nundingngol nadah probinsia an hi Mordekai ya nipatag-ey saad na ya umong-ongal di kabaelana.

⁵ Numpaten nadan Judyuy buhul da ya inat day pinhod dan aton hanadah humihhin-git ke dida. ⁶ Hidid Susa an boblen nan patul ya pinaten nadan Judyuy liman gatut an tatagu. ⁷⁻¹⁰ Nakibilang nadan himpulun imbabalen Haman an imbabalen Hammedata an buhul nadan Judyu. Datuwey ngadan nadan imbabalen Haman: hi Parsandata, hi Dalpon, hi Aspatha, hi Porata, hi Adalia, hi Aridatha, hi Parmasta, hi Arisai, hi Aridai ya hi Baisata. Mu ugge inalan nadan Judyuy limmu da.

¹¹ Kediyeen algo ya nipainila nah patul di bilang nadan tatagun pinaten nadan Judyu ad Susa. ¹² Kanan nan patul ke Esther di “Hitud Susa ya abu ya liman gatut an tataguy pinaten nadan ibbam an Judyu an ugge nakibilang nadan himpulun imbabalen Haman. Immam-a na mo nadah probinsian ugge taku inila hin kaatnay pinate da. Nganne pay di pinhod mun ibaga? Kalyom hin nganneh diye ta idat ku.”

¹³ Kanan Esther di “Apu patul, deket pinhod mu ya iabulut mut aton bon nadan ibbak an Judyuh bigat hitud Susa di inat dad nakugab. Ya kalyom ta itayun day adol nadan imbabalen Haman.”

¹⁴ Ot iolden nan patul an maat datuwe, ot mitayun di adol nadan imbabalen Haman. ¹⁵ Indani ya naamung bo nadan Judyud Susa ot patayon day tulun gatut an tataguh di handih mikahim-

pulut opat an algo, mu uggeda inalay nganneh diyen limmu da.

¹⁶ Hanadan Judyu nadah probinsia ya nun-ohha da ot dipendalan day adol da. Ya pinate day napitut liman libu nadah buhul da. Mu athidi bon uggeda inalay nganneh diyen limmu da. ¹⁷ Hay naatan diye ya handih mikahimpulut tulun algon di Adar. Ya handih nabiggatana ya uggeda mo nakilaban te impumbalin dan algon pun-an-anlaan da ya punhahamulan da. ¹⁸ Mu hanada ke pen Judyud Susa ya nan mikahimpulut liman algoy impumbalin dah algon pun-an-anlaan da te handih mikahimpulut tulu ya mikahimpulut opat an algoy namatayan da nadah buhul da. ¹⁹ Ot ingganad uwani ya nan mikahimpulut opat an algon di Adar di algon pun-an-anlaan nadan Judyun numboble nadah probinsiyah dah katootoon an munhahamul da ya mun-iiddatan dah regalo ya makan.

²⁰ Hi Mordekai ya intudok nan am-in di mipanggep ke dadiyen na-na-at. Ot umipae tutudok am-in hanadah Judyun numbobled Persia. ²¹ Hay intudok nan dida ya pumbalinon da nan algon mikahimpulut opat ya mikahimpulut liman algon di Adar hi pun-an-anlaan dah katootoon. ²² Datuwen algoy nangapputan nadan Judyuh buhul da ta adida mo u-umyung, mu maan-anla dan munhahamul da ya mun-iiddatan dah regalo ya makan ya idatan dah regalo nadan nawotwot. ²³ Inun-unud nadan Judyuy olden Mordekai ot aton dah katootoon hituwen piyesta.

²⁴ Handin hi Haman an imbabalen Hammedata an holag Agag an buhul nadan Judyu ya numpabunut handi nah kanan dan Purim ta maptok di algon panadagan da nadah Judyu te implanunan ma-idon didan am-in. ²⁵ Mu maphod ta nakihummangan hi Esther nah patul ot mangapyah oldena. Ot hi Haman di naatan ot ya abun nan implanunan maat nadah Judyu. Te hiya ya nadan imbabalena ya nitayun da nah impakapyanan pangitayunan hi tagu. ²⁶ Datuwen algon pun-an-anlaan nadan Judyu ya nginadanan dah Purim an hay kibalinana ya bubunut. Mahapul an aton dah tuwe mipuun nah intudok Mordekai ya gapu nadah na-na-at ke didan Judyu.

²⁷ Ta hidiye nan didan Judyu ya impumbalin dan olden hituwe ke dida, nadan imbabale da, hay inap-apu da ya nadan mitun-ud an holag dah udum hi algo, takon nadan naminhod an mumbalin an Judyu an katootoon kediyen nagtud an algo ya bulan ya aton dah diyen duwan algon pun-an-anlaan mipuun hi tugun Mordekai. ²⁸ Kinali mahapul an am-in di Judyu ya nadan holag dah udum hi algo takon di daanay kihadan da ya aton dat nangamung hidiyen Piyestan di Purim.

²⁹ Hi Esther an imbabalen Abihail ya nan iba nan hi Mordekai an Judyu ya impelma day ngadan da ketuwen mikadwan tudok mipanggep nah Piyestan di Purim. ³⁰ Impaen Mordekai di tudok nan am-in hanadah Judyu nadah hinggatut ta duwampulut pitun probinsian pun-apuwan Serses ta ipainilanan didan malinggop

da mo. ³¹ Ya kinali dan mahapul an aton da nan ine-en di Piyestan di Purim hi katootoon ten nadatngan hidiyen algo, umat nah pangun- unudan da nah puntopolan dan adida mangan ya mun-iyo da hin waday mate. ³² Intudok dah liblu dah diyen olden Esther mipanggep nah maunud an Purim.

10

Hay mipanggep hi nundingngolan da Serses ke Mordekai

¹ Hanan patul an hi Serses ya in-oldenan mahapul an mumbayad nadan tataguh kabob- bobleh buwis, takon nadan nidawwin num- bobleh pinggit di baybay. ² Hanada maphod an inat na, takon nan mipanggep hi nangipatag- ayanah saad Mordekai ya nitudok nah Liblun Nadan Patul di Persia ya Media. ³ Hi Mordekai ya mihaynod di saad na nah patul. Pakallispitu- won ya impakappinhod nadan ibbadan Judyu te impaptok nay kiphodan da ya luminggopan da.

Nan Kalin Apu Dios
Ifugao, Tuwali: Nan Kalin Apu Dios Bible

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Ifugao, Tuwali)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

49ee376c-72c3-5db8-beb4-e0ad2751a4bf